સ્વ. છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો

ડિકટેશન શિક્ષક ભાગ ૨.

સર્વ હક સ્વાધીન

કિંમત ૦-૬-૦

પોસ્ટેજ જુદું.

સને ૧૯૩૦

ત્રીજા ધોરણના “મુખગણિત શિક્ષક” બે આના.

સુરત શહેરના “ભૂગોળ શિક્ષક” ત્રણ આના.

ત્રીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

બીજી ચોપડીનો

ડિકટેશન શિક્ષક

ભાગ

રચનારઃ-સ્વ. છગનલાલ મોરારજી શાહ
"મુખગણિત શિક્ષક" વિગેરેના કર્તા
રચનારનું ઠેકાણું-શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા-ઈશ્વરલાલ છગનલાલ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું શાહપોર, સુરત

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૩ મી

મુદ્રકઃ-ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.
શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીં. પ્રેસ, બરાનપુરી ભાગળ,
ભાગવાળી પોળ-સુરત.

કિંમત રૂા. ૦-૩-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

જી. પી. દલાલ. મોરબી એ. વી. સ્કૂલ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ
જાવક નંબર ૪૧. તા. ૧૯–૧૧–૧૪ ના પત્રમાં લખે છે કે

"તમારા તરફથી "મુખગણિત શિક્ષક" નામના ધોરણવાર પુસ્તકો મળ્યાં તેનું સાદ્યંત અવલોકન કરતાં મને બહુ આનંદ થયો છે.

પ્રાથમિક સ્કૂલનાં નવાં સુધરેલા અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે મુખગણિત વિષયનું શિક્ષણ સરલતાથી આપવાના ઉચ્ચ હેતુને લક્ષમાં રાખીનેજ આ પુસ્તકો લખ્યાં છે, એમ પ્રદર્શિત થાય છે. તેનો ઉપયોગ કરવાથી વિદ્યાર્થીઓની સમજશક્તિ તેમજ સ્મરણશક્તિ સારી રીતે કેળવાશે તેની સાથે અંકગણિતના વિશાળ વિષયમાં પણ તેમને તે બહુ મદદરૂપ થઈ પડશે એમ હું માનું છું ને આશા રાખું છું કે સારા શિક્ષકો આવાં પુસ્તકોને પ્રમાણ ગણી ઉદાર ઉત્તેજન આપશે."

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

મંજુર થયાના હુકમ નંબર તથા તારીખ,

મહેરબાન જામનગર એજ્યુકેશનલ ઈન્સ્પેક્ટર સાહેબની ઓફીસના એ બા. નંબર ૪૪૧ તા. ૨૧-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવા આવ્યું છે કે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" આ સ્ટેટની સ્કૂલોમાં બીજા **ધોરણમાં ટેક્સ્ટ બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.**

મહેરબાન વાંકાનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફીસના નં. ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે કે,

બીજા ધોરણના "અંકગણિતનાં મનોયત્ન"

વાં. હુ સા. આ ના. ૨૭૦/૧ તા. ૧૭-૧૨-૧૯૧૯થી આ સ્ટેટની નિશાળોમાં ટેક્સ્ટ **બુક તરીકે મંજુર કરવામાં આવેલ છે**

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજંટ ટુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોતાના હુકમ નંબર ૭૯ તા. ૨-૮-૧૯૧૯ થી બીજા ધોરણના 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન'

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં

ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર કર્યાં છે

એ બા. નં. ૨૯૩ તા. ૧૧-૯-૧૯૧૯ ગોંડળ સ્ટેટમાં

ઇનામ, લાયબ્રેરી માટે મંજુર.

હુ. મુ. નં. ૪૧૬૬ તા. ૨૯-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં

લાયબ્રેરી માટે મંજુર,

☞ બીજા ધોરણના ☜

'અંકગણિતનાં મનોયત્ન' વિષે મળેલા અભિપ્રાયો

બીજા ધોરણ માટેનું "અંકગણિતનાં મનોયત્ન" મળ્યું છે તે જોતાં મને આનંદ થાય છે. કેમકે વિવિધ દૃષ્ટિબિંદુએ લખાએલાં પુસ્તકોની ગુજરાતીમાં ખોટ છે. આપનો પ્રયત્ન સ્તુત્ય છે, અને બેશક આપનું પુસ્તક જે અન્ટ્રેન્ડ શિક્ષકોને શિક્ષણ પદ્ધતિ જોવા જાણવાનો લાભ મળી શકતો નથી તેમને માર્ગ પ્રદર્શક થઈ પડશે. એજ ભરૂચ—હારની ખડકી

તા. ૧૮—૬—૧૯૧૯ **મનમોહનદાસ દલપતરામ દલાલ.**

"તમારા 'અંકગણિતનાં મનોયત્ન' મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે બીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થઈ પડવા સંભવ છે.

"મુંબઈ, ગીરગામ પોસ્ટ, તા. ૨૨ મી જુન ૧૯૧૯.

કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી એમ. એ. એલ. એલ. બી.

"આપનું બનાવેલું બીજા ધોરણ માટેનું અંકગણિતનાં મનોયત્ન" નામનું પુસ્તક મળ્યું. પુસ્તકના મનોયત્ન, તેમાંના દાખલાઓ, રીતો, પ્રશ્ન પૂછવાની ઢબ, વગેરે જોઈ મારી ખાત્રી છે કે નાનાં બાળકોને ગણિત જેવો વિષય સમજાવવામાં શિક્ષક વર્ગને એ ઘણુંજ ઉપયોગી થઈ પડે એમ છે, ખાસ કરીને પરચુરણ દાખલાઓનું જુથ ગોઠવવામાં આપે બાળકોના મનની કેળવણી ઉપર વિશેષ લક્ષ આપ્યું લાગે છે. તમારા પ્રયાસને સારૂં ઉત્તેજન મળે એવી ઇચ્છા છે."

સુરત. દેશાઈ પોળ, ૬—૮—૧૯૧૯.

ગુલાબભાઇ રઘુનાથજી

જુનિઅર એરિથમેટિક વગેરેના કર્તા.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

બીજી ચોપડીનો ડિકટેશન શિક્ષક.

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧.

પરમેશ્વરે
કર્યું
વટેમાર્ગુ
ભક્તિ
પૃથ્વી
ધર્મશાળા
બનાવ્યો
સુથારે
નિશાળનું
બાંધ્યું
કડીઆ
મઘમઘે
ફૂલ
વાસ
આવ્યો
તળાવમાં
ક્યાંથી
પાધરમાં
નાહવાના
ધોવાના
ઓસરી
તડકે
ટાઢ
ઉડાડવા
અજવાળું
ઘોર
અંધારૂં
મટે
ચંદ્રમા
ઝગઝગે
ઉજાસ
બનાવ્યાં
સરજ્યાં
કળાતું
સઘળું
દયાળુ
સરજ્યું
હોશિયાર
ઊઠ્યો
યાદ

પાઠ ૧.

પૂર્વે
ઝગઝગાટ
દીસે
કુકરેકૂક
કૂકડા
ફૂટડા
મધુર
ચંદ્ર
પડ્યું
ઊડી
મોઢું
ખુણાખાંચા
ખોળે
ભક્ત
ધ્યાન
ગવૈયાઓ

મુલ્લાં	કારતકી	પખવાડીઆં	**પાઠ ૪.**
ઉદય	કારતક	પંદરમી	ગોકળઆઠમ
ગૂંગૂં	ટાઢ	તિથિ	તૈયાર
પત્ર	માગશર	ત્રીસ	ધોએલાં
ખોલે	પોષ	વારૂ	કડકડતાં
ઉમંગી	મહા	ચૈત્ર	નીકળ્યા
પંખેરૂં	પતંગ	વૈશાખ	ભાઈબંધ
ધાય	ઉડાડે	જેઠ	મળ્યો
ઢોર	ઉતરાણ	ઝીણાં	એકઠાં
ફૂલ	શિઆળાની	ચોમાસું	ગાડી
ભૂલ	ઊનના	અશાડ	ઘોડા
પક્ષી	કપડાં	શ્રાવણ	ઠઠ
ઊઠ	ક્યારે	ભાદરવો	નાનુએ
પ્રભુફેરૂં	ઉનાળામાં	આસો	આંગળી
પાઠ ૩.	ફાગણ	ખૂબ	વિખુટા
ઋતુ	સૂદ	બળેવ	રસ્તા
મહીના	પુનેમે	દશેરા	હારબંધ
વસ્ત્ર	દહાડો	પર્વ	હુક્કાનો
દિવાળી	વદ	કાઢ્યા	છેડેથી

કંસારાની	કાપડીઆની	લીધું	અંદર
તાંબા	દીઠી	આપ્યું	પેદા
પિત્તળનાં	સુતરાઉ	કૂદતી	આયોજ
વાસણો	રેશમી	પાઠ ૫.	ઓરડીનાં
સુખડીઆના	ઊનનું	સોબત	ઠીકરૂં
હાટ	શણનું	સજજડ	નિશાન
પેંડા	સરૈયાની	ઘેલો	તાકીને
મિઠાઇ	હાંડી	ગાંડો	ઢગલેઢગલા
ખડકેલી	આરસા	ડાહ્યો	તૂટી
ખરાદી	અંજીર	ત્રણ	ઘાટ
લક્કડ	નારંગી	પૂછ્યું	રાસ
ત્યાં	સંતરા	ક્યાં	ડાળી
પલંગ	દ્રાક્ષ	પટેલની	હલાવીશું
પારણાં	ચોગાનમાં	મઝા	દોસ્ત
ઘોડીઆં	સિપાઇઓ	કહ્યું	કર્યું
લાકડાનાં	મિઠાઈ	શેખી	પછવાડેથી
રંગેલા	કૂદડી	સમજાવીને	રખવાળે
રમકડાં	પુતળી	ઝાંપો	ઝપાટો
પુષ્કળ	કેટલુંક	ઉઘાડી	લગાવ્યો

નાસતો	નીકળ્યો	દિવસમાં	કહ્યામાં
થડ	સોબતનું	સાકરબા	ગમ્યું
માથું	ફળ	પુત્રનાં	દીધું
અથડાયું	મળ્યું	ઓવારણાં	ચૌટામાં
ભોંય	પ્રેમ	ફોઇપગલું	રઝળતો
ઘુંદાઈ	ઠરશે	બાંધ્યું	રસ્તે
લોહીલોહાણ	ભાગ્યશાળી	લાડકવાયો	ગધેડાનું
પકડયો	વિદ્યા	પાડયું	ટોળું
લપડાકો	**પાઠ ૬.**	ભેટ	મસ્તીમાં
બચ્યો	રખડેલ	ઉછેરવાથી	લાતાલાતી
નાઠો	લાલચંદ	કુટેવ	ચઢયું
જોયું	શેઠ	શીખ્યો	ગધેડાની
ઉભેલો	શેઠાણી	પોળમાં	લાત
ઝાલ્યો	છોકરૂં	અટકચાળાં	તંમર
ખેંચી	વચ્ચે	વિચાર્યું	ભેંકડો
સાત	આનંદ	ઈલાજ	તાણતો
ધોલો	રહ્યો નહિ	વંઠી	ઓળખીતા
ચોઢી	વધાઇ	નિશાળે	પહોંચાડયો
કાઢી	સાંભળી	મૂકયો	હાડવૈદને

બોલાવ્યો	ગાડરાં	ઢોરોને	અહીં
ખદખદતો	નીરતો	મૂકતો	કેદ
માર્યો	માંદું	ખવાડતો	બાપુ
ઓસડ	બચ્ચું	પિવાડતો	ગોંધતો
ઓસડવેસડ	થાકી	જાળવતો	ગોંધી
વશે	ખાંધે	વિઆય	બંદીખાનામાં
સમજ્યો	મૂકે	ધણી	પાધરમાં
ભૂલી	ઝોકમાં	મહેનત	ચાંદનીમાં
માંડ્યું	છાંયે	સાચવણ	છૂટું
શિખામણથી	બેસાડતો	બદલ	કૂદવું
સુધરી	વાંસળી	પૈસા	સારૂં
પાઠ ૭.	વગાડતો	વર	ઠરેલ
જક્કી	ફૂંકમાં	શિકારી	કહ્યું
ચેટ્ટું	બધાં	પ્રાણીઓ	સંભાળ
ત્યાં	ઊંઘે	અજાણ્યું	સપડાઈ
ભેંસો	સારૂં	મોજમાં	સમજાવ્યું
વાછરડાં	જતન	અભાગીઉં	બધાંએ
પાડાં	ગણાતો	પાઠ ૮.	ઊંઘ્યાં
લવારાં	ઊંચી	લાગ્યું	ફાવ્યો

છટકી
ઠેકવા
મૂકયાં
આઘે
પહોંચ્યું
આનંદે
માંડયું
કોતરમાંથી
વરૂએ
તરાપ
બોડમાં
બચ્ચું
તાજું
આણ્યું
ફાડી
શિખામણ

પાઠ ૯.

રિસાળ
મુદ્દલ
હઠીસીંગ
નાહતાં
રિસાય
છેડોજ
ભાગ્યે
આડોશી
પાડોશી
ભાઇભાંડું
બનતું
દહાડો
કંસાર
જમણ
વધારે
માંદો
વાડકીમાં
મૂકયું
ગમ્યું
પીરસેલી
થાળી
ઊંહ ઊંહ
ઊઠયો
અંધારા
ખુણે
વીંછી
કરડ્યો
ચીસ
આવ્યું
ટેવ
ઢોંગ
વેદના
ભોગવવી
સારૂ
આણ્યું
પસ્તાયો
સમજ્યો
આપણુનેજ
રિસાવાની
તપાસી
વરઘોડામાં
કોટ
પાટલુન
પહેર્યાં
ટોપી
કહ્યું
ઘાસ
ખુશીથી
તૈયાર

પાઠ ૧૦.

વિષે
યત્ન
ભોંય
ગભરાય
વણ
તૂટેલે
તાંતણે
ચઢયા
માટ

હેઠે
પડયો
ફાડ્યો
ઘાટ
મંડયો
ત્રણ
નહિ
હિંમત
હોંસથી
ભીડયો
છુટ્ટી
ધારજથી
પહોંચ્યો
નિરધાર
ખંતથી
યત્ન
કર્યો
ચગદાઇને
આળસ
અનંત

પાઠ ૧૧.

ચકુભિલ્લુ
કચ્છ
નંબર
પ્રમાણે
બંધાઇ
સાથ
ઠરાવી
નિશાળીઓ
ગુરુજી
ઠરાવ્યા
ગઢ
અજીતસિંહ
ઠાકોર
રામશંકર
સરદાર
ભિલ્લુ
ઠર્યા
બહાદુરસિંહ
શિવશંકર
બન્યા
સાથવાળાએ
કિલ્લો
બેસવાનું
હુમલો
વચ્ચે
દોડવું
પકડનારના
સુધી
ધૂળમાં
આસરે
લીટો
કાઢી
માર્યો
અંતરે
માંડયું
ચક્કરમાં
દોડાદોડ
ઘૂમી રહ્યો
બેસાડે
સાથીઓ
થાકયો
જમણી
ઉડાડ્યો
પેંતરા
ફેંકી
દોડ
પૂર
જોસથી
ભૂલથાપ
ટપોટપ
અંતે
શાબાશ
સૌને

પાઠ ૧૨.

દ૯

છુટ્ટીની	થોભ	દીધું	જાઉં છું
ભાઈબંધ	ખાતરી	પાઠ ૧૩.	સંભાળ
પાદરે	સુનું	મધમાખી	મુલકમાં
ગેડીદડા	રસ્તો	અર્ધું	સોહામણી
જાઉં છું	બતાવું	સ્વાદે	ફુટડા
વિના	અહીં	ગણગણતી	ભપકાદાર
ડગલું	ઝટ	દિવસ	દેખાઓ
ક્યાં	અહાહાહા	પૂછયું	ઉલટા
પીતરાઈ	કહ્યું	કુટુંબનાં	માલમતા
માંદો	યાદ	બેઉને	બગાડો
ક્યારે	આવ્યા	માણસો	અર્ધુંએ
હમણાં	સિવાય	છંછેડે	નુકસાન
રંગ	ક્યાંએ	બંને	મધપુડામાં
જામ્યો	એટલું	ડંખીએ	ભરૂં છું
મઝા	મોં	મૂકે	નવાઈ
અત્યારે	પાળ્યું	પીડ	સમજ્યો
ધૂળ	ચાલ્યો	જુઓ	નડીએ
દિવસે	બોલ્યો	ઘાટ	ઉપયોગમાં
બોલાવવાનું	ડગવા	સુંદર	બગાડ

ચાહશે	વહેંચી	પસ્તાયો	પછાડીએ
પાઠ ૧૪	તલપી	ભૂલ	ખેંચતાણ
માટીનાં	ઉલટભેર	વાંક	કાયર
પુતળાં	દોડતો	સાજું	આઘો
મોસાળ	ઠેસ	રમકડું	વેળાસર
મોળાઈ	પુતળું	વિચાર	શણગારવી
ધાન્યથી	ભાંગેલું	જણાવ્યો	હમણા
ટાઢી	એકઠા	હાવ્યો	બેનપણીઓ
અંગેઠી	ધોતલીમાં	ઉતાવળ	ચોટલો
સળગાવી	ધાણી	નહિ	લુગડાં
પોંક	ભાંગેલું	**પાઠ ૧૫.**	ઘરેણાં
ચટણી	ફુટી	ઢીંગલી	તૈયાર
દિવસ	હઉં	તખતો	ફૂટી
ખૂબ	હોંસભેર	ઝૂટવી	બદામ
મોજમઝા	દોડયો	ભાંગ્યો	અપાવ્યું
નીકળ્યો	સાંભળ	હાથમાંથી	ક્યારે
હરી બેન	આપ્યાં	સરી પડયો	જોએલું
પૂછ્યું	ફુટયું	બરડ	કબાટમાં
કયું	ફુટેલું	ચીથરાંની	મૂકેલું

દીઠું	ક્લેશ	રમકડાં	આનંદ
માગ્યું	કદીએ	મૂક્યાં	સૌ
પરણાવીશ	કોય	માર્યા	ઠેકાણે
સહીઅરો	પાઠ ૧૬.	ગણકાર્યું	પાઠ ૧૭.
વિવાહમાં	રામચંદ્રજી	સર્વ	વિચાર્યું
કન્યા	દર્પણ	ડસકાં	વિષે
સંતાપ	પુનેમની	રોણ	બ્રાહ્મણ
હળીમળીને	સાંજે	ચઢ્યા	વિદ્યાર્થી
સાંભળ	કૌશલ્યા	ગોદમાં	મૂર્ખ
બંને	પર્વ	મધુર	બ્રાહ્મણનું
સંપી	ચંદ્રમા	હાજરડું	ધણી
સઘળો	ઊગ્યો	રડ	ધણિઆણી
શોક	શ્રીરામની	ધીરા	ઊગે
વટે	ઇચ્છા	દશરથ	ઊડતાં
નિંદે	નાનકડા	કર્યું	કચરોપુંજો
બળવંતા	રૂપાળા	વળ્યું	નાહીધોઇ
પરમેશ્વર	ધર્યા	પ્રધાનને	ભક્તિ
સદા	સમજ્યાં	મંગાવ્યા	વિદ્યાર્થીઓને
લેશ	ગભરાટમાં	મંગાવ્યું	ભણાવતો

કથા	મુવાડી	સંદેશો	પાથરી
ગુજરાન	સોંપી	સોંપ્યો	ચોથાએ
બેઉ	નોળીઓ	પહોંચાડી	દીપડો
પેટે	મોઢું	એટલામાં	પાડયું
છોકરાંછૈયાં	લોહિઆળું	રસ્તે	બદલે
કર્યાં	ગુસ્સો	ખોડંગતો	પસંદ
ઈશ્વર	ચઢયો	માયાળુ	શાબાશી
આધાર	બેઠું	જાણ્યું	છાપખાનાવાળા
સૌ	દીઠા	દુઃખી	ગોઠવણ
આંગણામાં	ભાંગીતૂટી	મદદ	જણાવ્યું
નોળીઆનું	સમજાવ્યું	ભાઇભાંડુ	આગગાડીના
બચ્ચું	માર્યો	દીઠો	ગાર્ડને
તરફડતું	પસ્તાઇ	પાળ્યો	સરનામું
દયા	અભાગણી	નવાડયો	મિત્ર
દૂધ	પુત્રના	પાટો	રસ્તો
ઉછેરીને	પાઠ ૧૮.	બાંધ્યો	સડકથી
	હોશિયાર	ત્રીજાએ	છુટો
ભક્તિનું	ગાર્ડ	સૂવાને	ફેંકજો
પારણામાં	સ્ટેશન	હુંફાળું	નીમેલે

ઠેકાણે	**પાઠ ૧૯.**	ધરાયો	હોશિયાર
ખડખડાટ	ડાળીએ	નહિ	હોશિયારી
સિસોટીનો	દોરડું	હડસેલી	મુલકના
દૂરથી	બાંધી	હીંચતા	નીમણુકની
સંતાડી	હીંચકા	ખસેડ્યા	હુકમ
પંપાળીને	રીતસર	ચઢાવ્યો	શાહજાદા
પહોંચી	ઠરાવ	સાથીઓ	શાહજાદીઓ
ઠરાવ	હિંચોળે	બઝાડી	ધારૂં છું
પ્રમાણે	પ્રમાણે	ખવડાવ્યા	ફરમાવશો
ફેંક્યું	બિચારો	માન્યો	વાતચીત
કુદાવ્યો	ઉલટું	**પાઠ ૨૦.**	ચીતરામણ
આઠ	તોફાની	પાદશાહ	રમકડાંથી
પંદર	બાંધ્યો	ઓહ્દા	તહેનાતમાં
મિનિટ	વચ્ચે	ખલીફા	ગમત
ઝપાટાબંધ	માથું	રૈયતનો	છોકરવાદી
મોઢામાં	કોણી	શરીર	પાદશાહે
ધણીનું	ઢીમણું	મજબુત	પૂછ્યું
ખબરદાર	છાતીવાળો	દેખાવડો	નામદાર
—	દયા	ભણેલો	સમજુતી

દિવસ	બીઆં	કોહલાં	ત્યાંજ
ચઢેલો	કઠણુ	કુતરાં	ઉતારીશ
ફરજંદોને	હૈયાનો	વરૂ	પહોંચ્યા
ઉછરે છે	નીમણુક	તરસ	મદદથી
બગડશે	૨૬	હમણુાજ	પાઠ ૨૨.
અલ્લાએ	પાઠ ૨૧.	ખોંખારો	પડછાયો
દેખાવડાં	આંધળો	સાંભળ્યો	બાગાળમાંથી
ખેલતો	લંગડો	બોલાવ્યો	હાડકું
ગુનો	ઢેકા	અહીંથી	જડયું
સાંભળી	ઢળીઆવાળી	ચઢાવશો	ચાટે
વિચાર્યું	ભોંયમાં	પરમેશ્વર	ધૂળમાં
દીલમાં	ચઢ્યો	ચોકખું	દાટે
રૈયતની	ઠોકે	હુઆ	કાઢીને
સંભાળ	રસ્તો	મદદ	કરડે
વિષે	ગભરાયો	મજબુત	અહીં
વિચાર	વિચારમાં	બંને	થોભીશ
બાદશાહ	જણાય	બેસાડી	પડાવવા
દીલગીરી	પક્ષી	ઘોરી	ખાઉં
ચોદ્ધા	અહીંજ	ઉતરવા	મોંમાં

દોડતો	ખોળ	મૂર્ખ	છુટું
કિનારે	પડાવી	દેખાય	મૂકી દીધું
કુકડો	દાનત	હડખાએલું	ઉંચકયાથી
અર્ધી	ગુમાવ્યું	ગણકારતાં	અભડાયો
ઝટ	તાકે	થોડેક	ખુલ્લું
ભાંગેલો	ગુમાવે	પેટેજ	દેખાયા
મૂલ	પાઠ ૨૩.	કહ્યું	ભરોસો
ચઢયો	બ્રાહ્મણ	સંદેહ	બ્રાહ્મણે
અદેખો	ત્રણ	હડખાયું	ગુમાવ્યું
ભસવા	ઠગ	દરકાર	પાઠ ૨૪.
મોઢામાં	બકરૂં	ઠાવકું	વિષે
દેખાતું	ખરીદ	પહેરેલું	મનુભાઇ
માર્યાં	કર્યું	દેખાઓ	ભાનુએ
થાકીને	વાટમાં	શિકારી	માર્યો
ભોંભાં	મળ્યા	શિકાર	લડતો
મળ્યું	વિચાર	હડખાયું	કર્યું
નહિ	કર્યો	બચકું	ફક્ત
ભૂખે	માથું	વિચાર્યું	લખોટો
મુઓ	હડખાએલા	જુઠું	પૂછીને

પૂછ્યું	પિતાની	વદે	ઠરાવ
પૂછવાનું	બન્યો	માથું	રૂપીઆ
ગોળમટોળ	ભાયડો	કાઢી	હૈયું
ચળકતો	બહાદુર	સંપત	પંપાળમાં
ચટાપટા	શાણો	જગનાથ	કર્યું
ગમ્યો	ઘાવ	**પાઠ ૨૬.**	બચ્ચા
બગાડ્યું	ભાળે	છૈયેછોકરે	પરદેશીને
છીનવી	ખેલતો	પૈસેટકે	સોંપું છું
ખોટું	ઝાંપે	ભરપુર	બાંધી
એટલુંજ	તળાવે	હાલત	દુઃખ
વિના	હલાવ્યું	બગડતી	બરદાસ
સમજ્યો	નિહાળ્યું	ખૂટી	ખાવાનામાંથી
પૂછ્યા	ડર્યો	ખૂબસુરત	ભૂખ્યો
ભરોસો	દીસે	ઉમદા	પરવડે
શિખામણ	પડી	દેશાન્તરથી	પૈસા
ભૂલીશ	સદા	પસંદ	ફેંકી
નહિ	ઝૂલતાં	ભૂખના	ભૂખે
પાઠ ૨૫.	સૂણી	દુઃખથી	વેચ્યો
કુહાડી	સાદ	મૂલ	જુઓ

પ્રાણી	શિકારીઓનું	ઝાલ્યું	વાસણુ
હેત	લલકારવું	વખોડતું	ગભરાટથી
પાઠ ૨૭.	ભસવું	સંકટમાંથી	માર્યાં
ચોકખા	ઊઠયું	ફસાવી	રંગાએલું
ત્યાં	નાઠું	વિચારે	સિંહ
પડછાયો	છલંગ	વખોડવી	દીપડા
શીંગડાંનો	ઠેકડા	વખાણવી	પ્રાણી
લાગ્યું	દોડયું	પાઠ ૨૮.	વિચાર
શીંગડાંથી	આવે	નકલ	ગભરાશો
શોભે	પારધીઓ	શિઆળ	પરમેશ્વર
એટલામાં	છેટે	દિવસથી	સાને
પાતળા	દોડતું	ઇચ્છા	પ્રધાનનું
જણાયા	પાધર	ભૂખ્યું	પથારી
બડબડવા	વટાવી	શહેરમાં	આંગણે
લજવ્યું	પહોંચ્યું	ભર્યાં	સોંપ્યું
સુંદર	ફેલાએલી	ગભરાયું	ચટાપટા
દેખાત	ખેંચતાણ	રંગરેજના	ડીલ
ફુટડા	વળ્યું	પેઠું	લુહારની
ક્યાંથી	ખડખડાટ	જરદીના	કોઢમાં

પેઠું	હેતથી	રાયપુરમાં	માથું
ભઠ્ઠીમાં	ચડભડી	મોહનસીંગ	ઉડાવી
સળીઆ	નડવા	માનસીંગ	દીધું
ધગધગતા	મોઘે	પરણાવ્યો	બહાદુરી
ચાંપ્યા	શેખી	રાજપાટ	બનાવ્યો
દાઝયું	ચોટા	સોંપ્યું	લશ્કર
પાઠ ૨૯.	બેઉ	તીર્થમાં	હિંમત
જેઠ	રડયું ખડયું	વતન	લૂણ
મહીનામાં	પૂછયું	છોડયું	તૈયાર
નાનુભાઇનાં	ચઢાવી	દૂરના	ફતેહ
લગ્ન	દાદીમા	દેશમાં	દહેરામાં
દાળ	શેરડી	ઉદેસીંગ	પ્રાર્થના
સાકર	ભારેખમ	હોશિયારી	ઘંટ
આણ્યો	ઉપયોગમાં	દશેરાનું	તડંગધુમ
વહુને	સૌ	પર્વ	ડંકા
પિએરથી	પાઠ ૩૦.	મેદાનમાં	ફરફરતાં
ટાંકણે	આપકર્મી	ઓચીંતી	નિશાનો
મેળાપ	અભેસીંગ	તરાપ	દુશ્મનની
અહીં	બાપકર્મી	ઠેકાવી	તૂટી

લડાઈ	તડુકતો	પેટ	ભૂલ્યો
ખૂબ	ખાબોચીઆમાં	ફુલાવવા	ધ્રૂજતો
ફેંકયો	દેડકું	**પાઠ ૩૨.**	સૌભાગચંદ
ઠેકડે	ચગદાઇ	લાલશંકર	ધ્રૂજે
પહોંચ્યો	ગભરાતું	દિવસે	ધરમદાસ
મુઓ	કૂદતું	શિખામણ	ગુરુજી
નાસભાગ	ઠેકડા	ખરડાએલો	પહેર્યાં
ભેટયા	દોડી	નિશાળમાં	ખાદીનાં
વરમાળ	શકતું	કહ્યું	ધોએલાં
પહેરામણીમાં	દેડકી	ભિખારીનો	ટાઢ
મેળવ્યું	ચઢાઉ	રસ્તો	ઝીણાં
નહિ	ફુલાવી	તળાવડીમાં	ઋતુમાં
પાઠ ૩૧.	ફુલાવ્યું	ઉતર્યો	સાહુકારનો
બળદ	દુઃખ	લપસી	લુગડાં
દેડકો	વેઠે	અંદર	નાહતાં
તળાવમાં	ગુસ્સો	કાઢવા	વર્ગમાં
દેડકાં	ફાટી	ખરડાયાં	કચરાશા
ચર્યો	ગજા	હંમેશાં	ભૂલતો
ઝૂલતો	ઉપરાંત	ચોકખાં	ડીલ

ભજડવાવી	અહીંથી	ધોબણુનાંજ	ફૂલ
કસ	હમણા	રાજમાર્ગ	શોભતા
બોરીયાં	બળદને	ઢુંકડું	તરુપાન
છુટા	દોરીને	નજીક	કરાડ
ટોપી	સ્ત્રી	વસ્તી	સિંધુ
ધોનાર	ખાતરી	ખંતીલા	સરિતા
પાઠ ૩૩.	પગલાં	હોશિયાર	ઘાટ
ઉપયોગ	ફાટ	પુષ્કળ	રળિઆમણી
બ્રાહ્મણના	અર્ધાં	પૈસા	વનવાટ
વાણીઆના	ઢંકાયલાં	મેળવ્યા	શિઆળે
ભાઇબંધી	જાણ્યું	પાઠ ૩૪.	શીતળ
શહેરમાં	આંગળામાં	પ્રભુનો	ઠંડક
ધંધો	અંગુઠીઆં	મહિમા	સૂર્યનો
બ્રાહ્મણે	જોડવાં	જગપતિએ	નિરધાર
દેશાવર	ઘાલેલાં	રચના	દિવસમાં
પસંદ	નિશાનીઓ	પ્રાણીઓ	ઝૂલતાં
સારૂ	ક્યાંથી	સરજાવ્યાં	મધુર
જવો	શેલો	સંસાર	નાદ
પાડોશમાં	ઘાબી	નવરંગી	સૂદમાં

ચંદ્રતણી	નાળિએરી	ગુંજાર	કસરતશાળા
આનંદ	તાડ	ચાંદની	સાંજે
મેદાન	ધજા	સ્વાદે	કસરત
આંખડી	વાવટા	શિખંડ	આથમે
સાંભળવાને	પૃથ્વી	પશ્ચિમ	આથમણી
કર્યું	પલ્લવ	દક્ષિણ	ઓળો
દાંત	શરીરે	સુખીઉં	વસ્તુઓ
ચાવણું	પોપટ	પાઠ ૩૬.	ઉત્તરદિશા
ઉપકાર	કલ્લોલ	દિશાઓ	દક્ષિણદિશા
કળા	તીતર	પશ્ચિમ	દહાડે
સરજી	કબુતર	નિશાળની	અંધારી
પાઠ ૩૫.	પંખી	ટેકરાઓની	કઠણ
વસંત	વિશેષ	જાઉં છું	હંમેશાં
ઋતુ	બેશ	ઊગતો	દીઠામાં
સ્હોય	કેસુડો	ઉગમણી	પીઠ
વનસ્પતિ	ધોળીને	પૂર્વ	જમણા
નિશાળ	ફુવારા	દિશા	પાઠ ૩૭.
તંબુ	છાંટે	પૂર્વે	નિશાળનો
તાણેલ	ચોટાં	લીમડાનો	નકશો

સ્લેટ	સમજણ	ઓટલો	**પાઠ ૩૮.**
બેસતા	જુઓ	ઉતરવાને	સ્ટેશન
દહાડે	મથાળે	મધ્યમાં	કાઢતાં
વિજ્યા	ઉત્તર	પગથીઉં	શીખ્યો
બારણામાં	દિશા	મૂકયું	શીખવશો
સાથીઓ	ત્યાં	ચોરની	સ્લેટ
પૂરતી	મૂકી	કસરતશાળા	પૂર્વ
મુકુંદ	પૂર્વ	લંબચોરસ	પશ્ચિમ
કાઢેલો	પશ્ચિમ	પગથીઆની	નિશાન
દાંડી	દક્ષિણ	પાટીઆની	મુકાવ્યું
કાઢી	ફુટ	ચઢતી	ડગલાં
ઠાકોરદાસ	ફુટપટી	ગેલેરીઓ	વચ્ચે
ઓટલે	લંબાઈ	બેઠકોની	ચાળીસ
પ્રમાણે	પહોળાઈ	ટેબલો	મુકી
કાઢતાં	રસ્તો	મૂકયાં	અડકેલાં
નંબર	બતાવ્યો	માસ્તર	નિશાન
કહ્યું	જણાવવાને	ખુરસી	ઓળંગી
જોઉં	વચમાંથી	શાબાશ	ચીતરવી
દોડતો	ભૂસી	સમજાતાં	દોરી

પ્રમાણે	પહોંચ્યા	ભાડું	મોસાળથી
પૂલ	નિચાણ	વહેણ	દહાડે
ખેતરો	ચતુરલાલ	બતાવ્યું	ગમ્યું
ઠેકાણે	વહેળો	ચાલાક	શીખવતા
મથકની	ટેકરી	અહીંથી	ચઢ્યા
ગોચર	ઢાળ	ડાંગરના	રૂપીઆ
સમજ્યો	આસપાસમાં	પાળ	ખાડો
પાઠ ૩૯	દેખાવ	ક્યારડા	ગંધ
સહેલ	સૌ	હોશિયાર	પુરાવી
દહાડો	દહેરૂં	ઉંચી	નંખાવવા
વર્ગ	ધજા	સુગમ	બંદોબસ્ત
ભરાએલો	ઊડતી	મસ	મુસલમાનને
વગડામાં	ઇશાન	પુરો	હવાલદાર
ખૂશ	ટાઢો	પાઠ ૪૦.	ઢેડ
નીકળ્યા	લલ્લુ	અધિકારીઓ	મામલતદાર
પોપડામાં	તળાવ	શિઆળામાં	ભરણાના
ઢોરો	મઝા	વાળુ	રાવણીઓ
વળ્યા	પશ્ચિમ	સગડીની	તાલુકે
આંબાવાડીમાં	કાંઠા	મનસુખ	ઢેડને

તલાટી	માંદા	ઉઘાડે	આથમ્યા
સાહેબ	દાક્તર	નિશાળે	સળગે
પૂરવા	**પાઠ ૪૧.**	ઊગતો	વાળુ
હરિભાઇ	આકાશ	પક્ષીઓ	તૈયાર
કોથળી	સોનેરી	પક્ષી	દહાડાનો
ક્યાં	પથરાઇ	શોધવાને	ઘોંઘાટ
ખેડયું	વાદળાંની	ઊડતાં	ધીમેધીમે
જાઉં છું	ધગધગતાં	સઘળી	ચોતરફ
ત્યાંથી	અંગારા	વનસ્પતિ	અંધારૂં
વહેંચતો	અજવાળું	ખીલતી	**પાઠ ૪૨.**
હુંડી	ચળકતો	મધમાખો	લક્ષ્મણ
માસ્તર	ઊગે	ખીલેલાં	રામચંદ્ર
બોલાવ્યા	ઉઠે	ફૂલો	ઊઠી
ટપાલી	દાતણપાણી	ચૂસે	સ્ટેશન
એટલામાં	ધંધે	ઠંડા	ટાઢ
ધોએલાં	વળગે	આનંદ	ઠંડી
લુગડાંવાળો	ખેડુત	ત્યારે	કુંકાય
વેણીલાલ	ખેતરમાં	પશ્ચિમ	મોઢું
ગેરહાજર	દુકાનદારો	આથમે	સર્વે

વચ્ચે	છેટેના	સહેલાઈથી	કહાણી
પહોંચ્યા	ફરીઆ	ચુરો	કયાંથી
ટિકિટ	વાદળાંને	ખડીઆમાં	વિષે
બારણાં	ઘસડી	ડુબાવી	પૂછો
કર્યાં	ધાન્ય	પાટીઆ	સાંભળો
ગુંગળાઈ	ખેંચાઈ	શરીરમાંથી	જન્મ
બીજું	ફુલમાંનો	કણ	તળીઆં
પ્રાણી	ઉનાળામાં	ચોંટી	સેંકડો
બારણું	અકળામણ	અક્ષરો	ઉંડા
ઉઘાડી	સમજવામાં	સેકાઉં	જંતુઓ
ઝપાટો	પાઠ ૪૩	પીગળતો	બનાવ્યો
તોફાન	નિર્દય	ચૂસી	ડીલમાં
નળીઆં	કકડો	ઓગળતો	છિદ્રો
ઉથલી	મૂત્ર	ભઠ્ઠીમાં	થર
ખેતરમાંનો	પૈસાના	કઠણ	દબાઈ
મૂળમાંથી	દુઃખ	ગાંગડો	ઊંચે
ઉખેડી	સવળાં	થાઉં છું	ચાંચવા
ફળીઉં	સાંભળવાનું	ઝાંખો	પાવડા
ભૂત્ર	થોડાંક	પ્રમાણે	ભોંયમાંથી

ખોદીને	ભોંયમાંથી	સિક્કા	ખાણમાંથી
કોથળામાં	ચળકતું	સિવાય	જસત
અહીં	પતરાં	ટંકશાળ	મેળવણીથી
આણ્યો	લોટા	પાઠ ૪૫.	ખૂબ
હકીકત	લોટીઓ	પિત્તળ	પીગળીને
પાઠ ૪૪.	ચંબુ	પિત્તળના	કઠણ
તાંબું	નાળચાં	દહાડો	તાળાં
તાંબાનાં	તાંબાકુંડી	દલસુખને	મજગરાં
વાસણો	કથરોટ	પૂછ્યું	કડાં
પુષ્કળ	બેડાં	ક્યાંથી	સાંકળો
ધંધો	ઝાંખાં	વિષે	આપણા
કંસારા	માંજીએ	શીખવ્યું	વાપરવાનાં
ટં ટં ટં	થર	ધાતુ	ઘણાંખરાં
પતરાં	બાઝેલો	વર્ગના	ઝાંખાં
હથોડા	કાટ	છેલ્લો	તપેલાં
ટીપે	ખાટી	જાણતો	થાળીઓ
ટીપવાથી	ટાઢું	હકીકત	લોટા
લાંબાં	પાઈ	પસંદ	લોટીઓ
પાતળાં	પૈસા	ધાતુ	વાડકા

તાસકો	નીકળ્યું	ઝીંઝવો	ઉપલાણે
અરણી	રસ્તામાંથી	ચરાઉ	પાણીવાટમાં
પરાળી	જુઓ	ખેડુતો	ઊગ્યું
શિરોઇ	છોકરૂં	સુકવીને	સુંવાળી
ખાટી	પાંદડીનું	પુળીઓ	સરકટ
ફટાય	કુમળું	ગંજી	વાટ
ચઢાવી	ત્યાં સુધી	તળાવની	સુકાય
જલદી	છાપરાં	ગડીઓ	સાદડીઓ
કટાતું	દોરી	સુગંધ	સુપડાં
માંજેલાં	વણીને	મોથ	ટોપલીઓ
ચળકતાં	ખાટલા	ખુજળી	પાંદડી
ચળકાટ	મુળીઆં	ધુપેલમાં	તમાકુ
સસ્તું	સોયા	અત્તર	કૂટીને
કુંચી	ધારવાળી	પાંદડીવાળું	પલાળે
દોડતી	એટલાં	જાળ	મૂંજ
પાઠ ૪૬.	મૂળ	દરો	પાઠ ૭૪.
વર્ગ	તદ્દન	ધરો	ગુચ્છો
છોડતી	શકાતું જ	દાંડી	સાંઠા
ઊગી	ઊગે	જડ	ચંદુલાલ

પરાળ	મોઢો	હોઉં છું	ધાન્યને
પાંહડી	પાઠ ૪૮.	ઊંઘ	નીપજાવે
ગાંઠો	ખેડુત	આળસુ	અન્ન
કાતળી	વસ્તો	સુથારે	લઈ
ઇબ્રાહીમ	ધંધામાં	બનાવ્યું	સંતોષે
ઝીણું	સખત	ખેંચી	ઉત્તમ
સેંકડો	પહોંચું	કોશ	પાઠ ૪૯.
ઘઉં	સામટું	હળપુણી	કેશવરામને
મહીકાંઠા	ભાથું	લુહારે	દિવાળીને
નાગલી	રોટલા	જાવડું	ટાંકણે
થેક	અથાણું	સડ	ક્યારડા
સામો	ચટણી	ધુસરી	પૂછ્યું
છડાંને	ખવડાવું	બળદ	ઝપાટો
ઢેબરાં	કોઢમાં	છેડો	ધરૂ
ખસલી	નીરૂં	ખેડાઇને	તરૂ
કડબ	છાશ	તાત	ઉખેડી
નવાઇ	મજબુત	સઘળો	છુટું છુટું
ઢોરને	કૌવતવાળું	સંસાર	ઝીલવો
રાતડીઆને	ગયેલા	ફુલ	કીચડ

સુકવશે	આગઆર	વચ્ચે	મધપુડો
દાણા	ડુક્કર	બેઉ	ભટકટો
ભરડીને	શિયાળવાંને	સાંભળતી	વાઘરી
ખાંડવાથી	પેસી	દાંત	કામળો
રાંધીને	નુકસાન	ઘરડાં	ઓઢીને
પાઠ ૫૦.	અટકાવવાને	ઉજળો	ધુણી
શેરડી	સંભાળ	દૂધ	બગાડયું
રણછોડ	પાકટ	સફેદી	ઇચ્છા
કોલુ	કોલુમાં	ચુલા	ફૂલ
સાંઠા	પીલવાથી	રંધાઇને	પંડે
સંબંધી	તાવડામાં	માંદા	ઇંડાં
પુષ્કળ	ઉકાળે	હળી	મૂકવાનું જ
ખાતર	ઉકાળતાં	લોટ	ખુણાવાળાં
કકડા	ઘટ	કણેક	ઉછેરવામાં
દબાવી	ટાઢો	હિસાબે	જન્મ
વેંત	પાઠ ૫૧.	ઉપયોગી	એકઠું
ગાંઠા	રોટલી	પૈસાદાર	રક્ષણ
વારૂ	રસોઈ	પાઠ ૫૨.	સિવાય
પીતને	તપેલી	મધમાખ	ડંખ

આળસુ	મુસલમાન	ત્યારે	નાખ્યા
મહીના	પહોંચ્યા	બીકણ	એકદમ
ચોકખાં	ખાબોચીઆ	છેડવા	ઊડતી
જંતુને	વારંવાર	ધસીને	ઉપાડી
અહીં	પીછાં	માંજર	ઊડ ઊડ
દયા	ચીકટ	દીપે	અણીદાર
ત્યાંથી	ભિંજાતું	ઉકરડા	જીવડાં
હુન્નરતણી	કાદવમાં	ખોતરવાની	૨
ચૂસી	દાંડીઓ	ટેવ	તણખલાં
જીવડું	જોડાએલાં	વહાણું	વસ્તુના
દીસે	દાંત	કુકડે કૂક	ખુણેખોચરે
આળસ	દાઢ	ધંધે	પીછાં
કરોળીઆ	અણીદાર	વળગું છું.	ઉન
મંકોડા	ઝડપથી	પાઠ ૫૪.	ગોઠવી
ઉદ્યોગી	ભિંજાય છે	સૌએ	ઈંડાં
પાઠ ૫૩	ગળી જાય	દીઠી	ભુરાં
બતક	બચ્ચાં	નીરૂં	ટપકાં
મરઘાં	જાળવે	વારૂ	દિવસે
શેખ કાદર	ખડખડે	ચીં ચીં	ઊડતાં

મેળવતાં	દાબડો	જીવ	સંભાળ
રઝળીને	સપાટ	ખેંચે	અડીઅલ
ધીમે ધીમે	ભોંય	શિકારમાં	ઠોઠ
ફાયદો	ઝપાટાબંધ	બરદાસ	મહેનતુ
નુકસાન	વચ્ચે	લગભગ	ધીરજવાળું
વીણી વીણી	દાંત	ત્રીસ	બરદાસ
સમડી	ચપટા	પાઠ ૫૬	કહ્યાગરૂં
બચ્ચાં	ભુસું	પ્રાણી	સિવાય
પાઠ ૫૫	મઠ	જગુભાઇ	તબેલામાં
પાણીનો	દોડનારૂં	નાળબંધ	ટટ્ટુ
સુંદર	પાણીદાર	ઊંચકી	ખચ્ચર
પુછડી	નીમકહલાલ	વિચાર	ઠુંકું
ગરદન	પ્રીતિ	ગધેડાને	પાઠ ૫૭.
સુંવાળા	બીકાળુ	શેઠે	ગોકળગાય
ચળકતા	શરત	પુછડીને	તફાવત
કેશવાળી	ટટ્ટીઓ	ઝુમખો	ધડ
જાંઘના	ખાડાઓ	ગધેડું	ડોકું
થાપા	કુદાવે	વહાલા	મોઢું
નક્કર	ઉપયોગી	ધણી	ડુંગરાં

મોંમાં	ઢીંચણ	ટાઢી	પાઘડી
દાંત	થાપાને	મઝાની	સેલાં
તાળવું	જાંઘ	ફીકર	બાયડીઓના
મોઢાને:	સાથળ	ધબાકો	સાલ્લા
હોઠ	પાટલીની	સાંભળ્યો	ચઢાવે
હડપચી	તળીઉં	સંભળાયો	મેળવ્યો
પાંપણ	પછવાડે	વસ્તુનું	કેસરીઓ
લમણાં	એડી	જ્ઞાન	તપખીરીઓ
શીંગડાં	ઘુંટી	ઇંદ્રિય	નારંગી
મૂળ	**પાઠ ૫૮.**	**પાઠ ૪૯.**	જાંબુડો
ત્યાંથી	ઇંદ્રિયો	રંગરેજની	કત્થાઈ
વચલેગાળે	સ્વાદ	કાસમમીઆં	રાખોડી
કાંડું	જાણ્યું	સૌથી	ધોળો
હથેલી	લાંબુ	કપડાં	સમજ્યો
આંગળાં	ટુંકું	છુટ્ટીને	મૂળ
પેટ	ઉંચું	ઘેરા	ઓછાવત્તા
પેઢુ	સૂંઘી	ખુલતા	ગુલાબી
કેડો	જોયું	પડીકાં	**પાઠ ૬૦.**
નીચલા	સુંવાળી	કીરમજી	લુગડાં

ઉઘાડો	બનાત	છીંટ	પશુ
ધ્રૂજે	ફલેનલ	ખાદી	પંખીને
ઢીલ	ધોતલી	બાસ્તો	ઢાંકણુ
ટાઢ	અંગરખી	સેલું	પરમેશ્વર
ટેવ	ઊંઝે	જામહાની	રૂવાં
નઠારી	કાંતીને	જંગલી	ગરજ
ઉઘાડા	સુતર	ચામડાનાં	માછલાં
ફાટી	દોશી	યાદ	ભીંગડાં
ફહાડામાં	વાણીઆની	રંગહાર	શરીરનું

જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો.

દિવાળી. શિઆળ. શિઆળો. વિખુટા. પિત્તળ. મિઠાઇ. સિપાઇ. ઇલાજ. શિકાર. શિકારી. રિસાળ. સિવાય. રિસાવું. ભિલ્લુ. કિલ્લો. સિક્કો. વિવાહ. દિવસ. મિત્ર. ચિત્ર. બિચારો. વિચાર. વિચારી.

વિચાર્યું. પિયેર. ભિખારી. નિચાણ. સિવાય. વિઆય. શિરોઈ. હિસાબ. નિશાન. નિશાનો. નિશાની. વિદ્યાર્થી. વિશાળ. વિશેષ. વિજ્યા. નિશાન. પિવાડતો. શિખામણ. નિહાળ્યું. શિઆળવાં. નિરધાર.

ધણિઆણી. રળિઆમણી. અગિઆર. લોહિઆળું. હોશિયાર.

ડુક્કર. મુદ્દલ. ઉત્તર. ખુલ્લું. મુક્કાં. છુટ્ટી. ગુસ્સો. ઉદ્યોગી. ગુચ્છો. મુકુંદ. કુટુંબ. સુથાર. ઉજાસ. ઉનાળો. સુવાડી. ગુમાવે. કુહાડી. ઉડાવી. ઉત્તારો. ડુબાવી. જુવાર. કુદાવે. ગુમાવ્યું. મુકાવ્યું. ફુલાવ્યું. પુષ્કળ. દુશ્મન. ઉઠાડ્યો. ઉડાડવા. ફુલાવવા.

ચીસ. રીસ. ઠીક. શીખ. ડીલ. પીછ. પીઠ. બીડ. પીવી. તીણી. દીઠી. મીઠી. લીધી. કીધી.

ફૂલ. ભૂલ. તૂલ. પૂલ. મૂલ. ખૂલ. ખૂશ. ઊન. દૂર. પૂર. ધૂળ. સૂદ. લૂણ. મૂળ.

કઠિન શબ્દો.

ખૂટી, તૂટી, ફૂટી, ઊડી, ઊચી, ઘૂમી, પૂરી, ભૂસી, સૂણી, ઊગા, ચૂસે, મૂર્ખ, સૂર્ય પૂર્વ, ધ્રૂજે, રૂ. રૂડું, ફૂટેલું, ફુટયું, પૂછયું, ભૂખ્યું, ઉઠયું, કૂદતું, કુદતું, ઊગ્યો, ભૂખ્યો, તૂટેલો, ઝૂટવી, મૂકેલું, ભૂલીશ, ઊગતો, પૂરવા, રૂપીઆ, ધ્રૂજતો, ભૂલથાપ, ખૂબસૂરત.

ચંદ્ર, વેંઠી, ખંત, તંબુ, જંતુ, ચંબુ, ચંટ, ગંધ, ઠંડી, ધંધો, ગંજી, પંડે, ડંખ, અંધારૂં, ચંદ્રમા, રંગેલું અંજીર, સંતરાં, તંમર, નંબર, છંછેડે, ડુંખીએ, અંગેઠી, સંતાપ, સંદેશો, સંનાડી, સંભાળ, સંઘાત, સંકટ, સંતોષ, સંબંધી, સંસાર, કંસાર, પંપાળી, લંગડો, ખંતીલા, ઠંડક, હંમેશાં, અંગારા, ટં ટં ટં, રંધાઇ, મંકોડો, જંગલ, જંગલી, પંદરમી, બંદીખાનું, રંગદાર, રંગાએલું, ઢંકાએલું, અંગુઠીઆં નંખાવવું, ટંકશાળ, સંભળાયો, અંગરખી.

બાંગ, હાંડી, ગાંડો, ઝાંપો, ખાંધે, ફાંફાં ભાંગી, હાંડી, કાંઠો, સાંઠો, ગાંઠો, ઝાંખો, દાંત, જાંઘ, તાંબું, લાંબું, કાંડું, માંદું, વાંસળી, ચાંદની, આંગણું, બાંધ્યો, આંધળો, ચાંપ્યું, ભાંગ્યું, ટાંકણે, ગાંગડો, માંજીએ, સાંકળો, માંજેલું, પાંદડી, ડાંગર, ખાંડવું, રાંધવું, માંજર, પાંપણ, કાંતણું, ઢાંકણ, સાંભળ્યો, તાંબાકુંડી.

નિંદે, સિંહ સિંધુ, ઇંચ, ઇંડું, હિંમત, કિંમત, હિંચોળે, ભિંજાતું, ભિંજાય.

વીંછી, સીંચી, છીંટ, ચીં ચીં, ઢીંગલી, ઢીંચણ, હીંચકો, શીંગડાં, ભીંગડાં,

ઉંદું હુંડી, ઉંચકી, કુંવર, ગુંજાર, ઢુંકડું, કુંકાય, હુંફાળું, છુંદાય, ગુંગળાઇ, સુંવાળી.

ઊંચ, હૂંફ, મૂંજ, ઊંહ, ગૂં ગૂં, ભૂંકે, સૂંઘી.

પેંડા, વેંત, ભેંકડે, સેંકડો, પેંતરા, ખેંચાઈ, ખેંચતાણ.

મોં, ભોં, ભોં, ઢોંગ, પોંક, ચોંટી, સોંપી, સોંપ્યો, ગોંધતો, ખોંખારો, ઘોંઘાટ.

દિશા, પિતા, વિષે, મિત્ર, ચિત્ર, વિદ્યા, છિદ્રો, શિખંડ, દિવસ, શિવશંકર.

ઋતુ, સુનું, જુઠું, ભુસું, છુટું, છુટો, સુખો, ગુનો, ચુરો, ચુલો, ભુસે, મુઓ, બુરૂં, ભુરૂં, મુખી, સુખી, સુધી, ધુણી, ખુણા, હુઆ, કુવા, ફુટ, પુત્ર, કુકડા, કુટડા, ઉદય, પુતળી, ફુદડી, મુલક, ઉલટ, ઉલટા, ઉલટું, દુભવો, પુછડી, ઉમર, હુકમ, કુતરૂં, હુમલો, હુક્કો, ઝુલતાં, ઉમદા, ખુરસી, સુગમ, લુગડું, ઉથલી, ઉખડી, કુમળું, સુપડું, ધુસરી, ઉજળો, જુમખો, સુતર, પુનેમ, કુટેવ, ઉછેરી, ઉભેલો, ઉતરાણ, ઉતારીશ, ઉછેરવું, ઉકાળતાં, ઉકરડા, ઉગમણી, ઉપરાંત, ઉપલાણુ, ઉપયોગ, ઉદેસીંગ, ગુજરાન, નુકસાન, ફુટપટી, સુખડીઓ, સુતરાઉ, સુકવશે, મુસલમાન.

ત્રીસ. લીટો. દીઠો, મીઠું તીર્થ, દીધું, સીધું, લીસું, લીલું, ટીપે, દીસે, ધીમે, પીછાં, નીરૂં,

શીખ્યો. ભીડ્યો. નીમ્યો. ઠીકરૂં. શ્રીરામ. દીપડો. નીમેલો. ઢીમણું. છીનવી. કીમતી. શીતળ. તીતર. કીચડ. જીવડું. ચીકટ. પીરસેલું. પીતરાઇ. નીમણુક. પીગળતો. કીરમજી. લીલાંછમ. શીખવશો નીમકહલાલ. ચીતરામણ.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

ચંબુ. તંબુ. જાંબુ. જંતુ. સિંધુ. વાળુ. દયાળુ. માયાળુ. ગુરુ. ધરૂ. શરૂ. વરૂ. વારૂ. મનુ. નાનુ. ભાનુ. વહુ. બહુ. બેઉ. ઋતુ. ધાતુ. વસ્તુ. બાપુ. પેહુ. કોલુ. ટટ્ટુ. પશુ. ચરાઉ. ચઢાઉ. સુતરાઉ. મહેનતુ. તમાકુ. આળસુ.

તિથિ. મિનિટ ટિકિટ. | હિંમત. કિંમત.

નહિ. જગપતિ. પ્રીતિ. વનસ્પતિ. ભક્તિ. મુક્તિ. જુક્તિ.

ખેડુત. બહાદુર. પાટલુન. નીમણુક. હળપુણી. અઠવાડીઉં. પખવાડીઉં. અભાગીઉં. પગથીઉં. ખાબોચીઉં.

ઝટ. ઘટ. કાટ. ઘાટ. ફાટ. માટ. વાટ. હાટ. છીંટ. ફુટ. પેટ. ભેટ. લોટ. સપાટ. સ્લેટ. પોપટ. ગભરાટ. ચળકાટ. રાજપાટ. ખડખડાટ.

ઠઠ. મઠ. પીઠ. જેઠ. શેઠ. ઠોઠ. હોઠ.

ગઢ. ટાઢ. દાઢ. દઢ.

રત. માત. ગત. લાત. હાલત. હેત. ખંત. સંપત. અનંત. [વદ. રદ. યાદ. સૂદ. કેદ.

જોડાક્ષર

પરમેશ્વરે. કર્યું. ભક્તિ. પૃથ્વી. ધર્મશાળા. બનાવ્યો. બાંધ્યું. આવ્યો. ક્યાંથી. ચંદ્રમા. સરજ્યાં. સરજ્યું. ઊઠ્યો. વર્ણન. ભ્રમર. પૂર્વ. ચંદ્ર. ભક્ત. ધ્યાન. મુક્ષાં. પત્ર. શ્રાવણ. વસ્ત્ર. ત્રીસ. ચૈત્ર. પૂર્વ. રસ્તો. પિત્તળનાં. લક્કડ. પુષ્કળ. દ્રાક્ષ. સજ્જડ. ડાહ્યો. દોસ્ત. બચ્ચો. ઝાલ્યો. પ્રેમ. ભાગ્યશાળી. વિદ્યા. પુત્ર. શીખ્યો. વિચાર્યું. મસ્તીમાં. પહોંચાડ્યો. જક્કી. બચ્ચું. પ્રાણીઓ. અજાણ્યું. સમજાવ્યું, ઊંઘ્યાં. મુદ્દલ. ભાગ્યે. કરડ્યો. પસ્તાયો.

પહેર્યાં. યત્ન. ફાવ્યો. બીજ્યો. છટ્ટી. નિર્ધાર.
ચક્રભિલ્લુ. કચ્છ. ઠરાવ્યા. ભિલ્લુ. ઠર્યા. કિલ્લો.
ચક્કર. રહ્યો. થાકયો. ઉઠાડયો. ૬૭. છુટ્ટી. જામ્યો.
પાળ્યું. મિત્ર. અર્ધું. સ્વાદે. ધાન્ય. ભાંગ્યું. દોડયો.
ફૂટયું. પસ્તાયો. જણાવ્યો. દાબ્યો. કયારે. કટ્ટા.
કલેશ. રામચંદ્રજી. દર્પણ. શ્રીરામ. કૌશલ્યા.
પૂર્વ ઊગ્યો. ઈચ્છા. માર્યાં. ગણકાર્યું. સર્વે. રાખ્યું.
વાળ્યું. પ્રધાન. મંગાવ્યા. વિચાર્યું. બ્રાહ્મણ. વિદ્યાર્થી.
મૂર્ખ. ઈશ્વર. જન્મ. ગુસ્સો. પસ્તાઈ. પસ્તાય.
ગાર્ડ. સ્ટેશન. સોંપ્યો. પાળ્યો. નવાડયો. જણાવ્યું.
ફેંકયું. કેળવ્યો. બાંધ્યો. વચ્ચે. ખસેડયો. ચઢાવ્યો.
ખવડાવ્યા. માન્યો. ઓઢ્યો. પૂછ્યું. અક્ષા. નીમ્યો.
સાંભળ્યો. ચોકખું. પહોંચ્યાં. જડયું. અર્ધી.
ગુમાવ્યો. ત્રણ. કર્યું. ઉંચકયા. ખુલ્લું બગાડયું.
બન્યો. નિહાળ્યું. ડર્યો. કહ્યું. ભૂણ્યું. વેચ્યો.
લજવ્યું. દોડયું. ઝાલ્યું. ભૂખ્યું. ભર્યાં. સોંપ્યું.
ભઠ્ઠી. ચાંપ્યા. દાઝયું. આણ્યો. રડયું. ખડયું.
આપકર્મી. પરણાવ્યો. તીર્થ. છોડયું. લશ્કર. પ્રાર્થના.
દુશ્મન. ભેટયા. મેળવ્યું. ચર્યો. ફુલાવ્યું. ઉતર્યો.

ભૂલ્યો. ધ્રૂજતો. પહેર્યો. વર્ગ. સ્ત્રી. અર્ધા. ચોકખાં. રસ્તો. સસ્તું. વસ્તુ. વસ્યાં. પ્રભુ. સરજાવ્યાં. સૂર્ય. સ્હાય. વનસ્પતિ. પલ્લવ. પશ્ચિમ. ઉત્તર. સ્લેટ. વિજયા. મધ્ય. મુકાવ્યું. બંદોબસ્ત. ખેડ્યું. માસ્તર. દાક્તર. ઈશ્વર. લક્ષ્મણ. નિર્દય. છિદ્રો. સિક્કા. સસ્તું. અત્તર. અન્ન. લડ્ડુ. ક્યારા. ક્યારડા. તત્કાળ. બગાડ્યું. હુન્નર. ઉદ્યોગી. નાખ્યા. પ્રીતિ. ત્રીસ. ટટ્ટુ. ખચ્ચર. ઈંદ્રિયો. સાંભળ્યો. કત્થાઈ. વત્તા. બાસ્તો.

મળતા જોડાક્ષર.

પર્વ. સર્વ વર્ગ ગાર્ડ. માર્ગ. તીર્થ. પૂર્વ. મૂર્ખ. સૂર્ય. કર્મી. અર્ધું. અર્ધી. ગણકાર્યું. ભર્યું. અર્યાં. કર્યાં. માર્યાં. પહેર્યાં. કર્યો. ચર્યો. ડર્યો. ઉતર્યો. પ્રાર્થના. વર્ણન. નિર્દય. દર્પણ. વટેમાર્ગુ.

ચૈત્ર. પત્ર. ચિત્ર. મિત્ર. ત્રણ. ત્રીસ. પ્રાણ. પ્રેમ. ભ્રમર. પ્રધાન. શ્રાવણ. બ્રાહ્મણ. પ્રીતિ. ધ્રૂજે. ધ્રૂજતો ચંદ્ર. ચંદ્રમા. ઈંદ્રિયો. વસ્ત્ર. સ્ત્રી.

ચક્કર. નક્કર. ફક્કર. લક્કડ. સજજડ. ખચ્ચર. બચ્ચું. વચ્ચે. સિક્કા. જકકી. છુટ્ટી. કટ્ટા. ટટ્ટુ. અત્તર. ઉત્તમ. પિત્તળ. વત્તા. સાલ્લા. અલ્લા. ભિલ્લુ. કિલ્લા. ખુલ્લું. મુલ્લાં. પલ્લવ. મુદ્દલ. ગુસ્સો.

અન્ન. ખિન્ન. હુન્નર. જગન્નાથ. લઠ્ઠ. છઠ્ઠી. ભઠ્ઠી. ચિઠ્ઠી. પત્થર. કત્થાઇ. વિદ્યા. વિદ્યાર્થી. ઉદ્યોગી. ચોકખાઈ. ગુચ્છો. કચ્છ. ઇચ્છા. વહ્યા. વહ્યો. ડાહ્યા. કહ્યું. રહ્યું. કહ્યાગરૂં. ભક્ત. ભકિત. જુકિત. યુક્તિ. દુશ્મન. લશ્કર.

પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

પરમેશ્વર. ભક્તિ. પૃથ્વી. બાંધ્યું. ચંદ્રમા. દયાળુ. હોશિયાર. વર્ણન. ભ્રમર. ફુટડા. ચંદ્ર. ધ્યાન. પત્ર. પંખેરૂં. ઋતુ. શ્રાવણ. વસ્ત્ર. તિથિઓ. અશાડ. ત્રિખુટા. પિત્તળ. મિઠાઇ. પુષ્કળ. સુતરાઉ. દ્રાક્ષ. સિપાઇ. ફુદડી. કૂદતી. સજજડ. ડાહ્યો.

ઠીકરૂં. નિશાન. ઢગલા. અથડાયું. છુંદાઇ ભાગ્ય-
શાળી. વિદ્યા. શેઠાણી. વિચાર્યું. ચોટ્યું. ગધેડું.
પહોંચાડયો. હાડવૈદ. જકડી. ફૂંક. પિચાડતો. ઉપાય.
સાચવણ. ચાંદની. ઊંઘ્યા. સટકી. રિસાળ. મુદ્દલ.
ભાઇભાંડુ ઢોંગ. પાટલુન. હિંમત. છડ્ડી. યત્ન.
ચગદાઇ. કિલ્લો. ચક્કર. ચૂમી. રહ્યો. ઉડાડયો.
ભૂલથાપ. દૃઢ. છુટ્ટી. અર્ધું. સ્વાદે. કુટુંબ. ધાન્ય.
અંગેઠી. ધોતલી. દોડ્યો. ફુટેલું. પસ્તાયો.
ઢીંગલાં. ઝૂંટવી. ખેંચતાણ. સહીઅરો. વિવાહ.
ટટ્ટા. કલેશ. દર્પણ. કૌશલ્યા. ગણકાર્યું. દશરથ.
બ્રાહ્મણ. વિદ્યાર્થી. મૂર્ખ. ધણિઆણી. ઇશ્વર.
લોહિઆળું. ભાંગીતૂટી. પસ્તાઇ. સ્ટેશન. સંદેશો.
સોંપ્યું. દુઃખ. હુંફાળું. ગોઠવણ. સિસોટી. મિનિટ.
હીંચકા. દોરડું. હિંચોળે. ઢીમણું. ઓઢ્યા. રૈયત.
નીમણુક. પૂછ્યું. દીલગીરી. ઠેકાઢળીઆ. ચોકખું.
ગુમાવ્યું. શિખામણ. નિહાળ્યું. ખૂબસુરત. ભૂખ્યો.
શીંગડું. ખડખડાટ. ગભરાટ. ભઠ્ઠી. પિઅર. તીર્થ.
ઉદેસીંગ. ઓચીંતો. લશ્કર. તડંગધુમ. દુશ્મન.

ગુસ્સો. હંમેશાં. ધ્રૂજતો. સ્ત્રી. અંગુઠીઆં. ધોબણ.
મહિમા. સિંધુ. સરિતા. રળિઆમણી. સ્હોય.
વનસ્પતિ. પલ્લવ. નાળિએર. વિશેષ. શિખંડ. પશ્ચિમ.
દક્ષિણ. વસ્તુ. સ્લેટ. ત્રિજ્યા. મુકુંદ. ફુટપટી. મધ્ય.
પગથીઉં ટેબલ. ખુરસી. નિચાણ. ઈશ્વર. ઇશાન.
અધિકારી. બંદોબસ્ત. ઢેડ. તલાટી. માસ્તર. ટપાલી.
ગેરહાજર. દાકતર. ઘોંઘાટ. લક્ષ્મણ. ટિકિટ. મિનિટ.
નિર્દય. જંતુ. છિદ્રો. તાંબાકુંડી. કથરોટ. સિક્કા.
ટંકશાળ. ધાતુ. મેળવણી. શિરોઈ. ચળકાટ. પાંદડી.
સુગંધ. ધુપેલ. ઉપલાણ. સાદડી. ગુચ્છો. સળંગ.
ઢેબરાં. અથાણું. કૌવતવાળું. આળસુ. હળપુણી.
ધુમસ. ખિન્ન. સંતોષ. લટ્ટુ. ઉત્તર. ઉત્તમ. ઢાંકણું.
અગિઆર. શિઆળાનાં. તત્કાળ. ધુણા. રક્ષણ.
હુન્નર. ઉદ્યોગી. ભિંજાતું. તણખલું. નીમકહલાલ.
પ્રીતિ. ટટ્ટીઓ. ફુદાવે. અડીઅલ. કહ્યાગરૂં. કાંડું.
પેઢુ. ઢીંચણ. ઇંદ્રિયો. ધબાકો. જ્ઞાન. સાક્ષી.
જાંબુડો. કત્થાઇ. ધ્રૂજે. ફલાનલ. દોશીવાણીઆ.
ઢાંકણ, ભીંગડાં. **સમાપ્ત.**

(ગુજરાતના ઇતિહાસની વાર્તારૂપી પ્રશ્નોત્તરમાળા ૬ આના.)

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાના ભૂગોળ શિક્ષક માટે અભિપ્રાયો.

રા. બા. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી બી. એ.
પ્રે. રા. ટ્રે. કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

પોતાના તા. ૨૨-૨-૧૫ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ- "તમોએ મોકલેલું" સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક"નામનું પુસ્તક જોઇ ગયો છું. સુરત શહેરની ભૂગોળ શિખવવામાં શિક્ષકોને તે ઉપયોગી થઇ પડશે."

રા. રા. ચુનીલાલ ઘેલાભાઇ શાહ.

સાર્વજનિક હાઇસ્કૂલના હેડમાસ્તર સાહેબ પોતાના પત્રમાં લખે છે કેઃ "તમારી ભૂગોળની ચોપડી (સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક)માં શહેરની જાણવાજેમ રિગનો અને સ્થળોનો સારો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પરીક્ષા વખતે તમારી ચોપડી વિદ્યાર્થીઓને ઘણી ઉપયોગી થઇ પડશે."